

Αναδημοσιεύω δύο συγκινητικά αποσπάσματα από το αυτοβιογραφικό βιβλίο της Γαλάτειας Σακκά «Το δαχτυλίδι του παππού» , εκδόσεων «Δωδώνη 1975», γιατί πιστεύω ότι φωτίζει με συγκλονιστική απλότητα και από πρώτο χέρι, τόσο την προέλευση και ποιότητα των αγωνιστών του μέτρου, όσο και το χρονικό βάθος του λαϊκού αιτήματος για ύπαρξη μεσαίου/σοσιαλδημοκρατικού κόμματος.

A. (σελ. 29)

1944: Τις Κυριακές, τα μεσημέρια, πάντα στο σπίτι, έρχονται 2-3 Κρητικοί, ανιψιοί, να φάνε, να κάνουν λίγη συντροφιά ο ένας του άλλου. Πολλές φορές είναι και 10 στο τραπέζι. Δεν πέρασε Κυριακή, με πείνα, με δελτίο, που να μη κάθεται κι' ένας μουσαφίρης. Πότε συγγενής, πότε χωριανός, πότε ο παπάς της Αγίας Τριάδας. Και πάντα η κουβέντα γύρω από τα νέα του πολέμου κι' απ' τα πολιτικά.

Καιρό είχε να φανεί ο ξάδελφός του, ο κομμουνιστής. Κάπου τον είχανε πιάσει. Πάλι είχε δραπετέψει. Πως ζούσε κι' αυτός, όλο κυνηγημένος, και μυαλό δεν έβαζει!

Εκείνη την Κυριακή, ήρθε.. Κλείνονται σ' ένα δωμάτιο για ώρα και μιλάνε. Πρώτα σιγά μα κάποια στιγμή φουντώνει ο καυγός:

-Έξω, του φωνάζει οργισμένος. Θα με πεις προδότη, αχάριστε. Εσύ και οι όμοιοί σου είστε προδότες.

-Γιατί δεν είμαι αχάριστος, γι' αυτό σου λεω να έρθεις μαζί μας. Το ξέρω πως δεν φταις, μα το κίνημά σας είναι προδομένο. Είναι βρώμικο.

-Βρώμικοι είστε εσείς. Να μη σε ξαναδώ πια, στο λεω για τελευταία φορά.

Και το μεσημέρι εκείνο, κανείς δεν κάθισε στο τραπέζι. Καθένας με τη σκέψη του, καθένας με την αγωνία στην ψυχή, κλείστηκε στον εαυτό του.

Τέλος πάντων, τι γίνεται σ' αυτόν τον τόπο; Ο ένας χτυπά τον άλλο και για τον γερμανό, κανένας λοιπόν δεν κάνει τίποτα; Τον ξεχάσανε; Δεν ακούς παρά βρισιές και προδοσίες από δω, για τους άλλους από κει. Μέσα στα σπίτια μας οι Γερμανοί μας σκοτώνουν, καίνε τα χωριά μας κι' εμείς τι κάνουμε; Ποιός τους πολεμάει;

-Σαν θές να μάθεις την αλήθεια, έλα μόνη σου να δεις, της λέει ένας συναγωνιστής της μια μέρα.

Τη φλερτάρει από καιρό. Μα, μιά με το κλείσιμο του πατέρα της, μιά με τη γενική σύγχυση που επικρατεί, ο έρωτας μπερδεύεται πάντα με τον αγώνα. Εκεί που λένε τρυφερόλογα, εκεί και μιά προκήρυξη να διαβάσουν και πάει περίπατο ο έρωτας, Δεν μπορείς τίποτα να ξεκαθαρίσεις. Αν το κοινό που νοιώθεις είναι η αγάπη ή ο αγώνας.

-Φεύγω της λέει. Με ζήτησαν στην Τράπεζα. Μου δώσανε άδεια και τώρα κρύβομαι. Περιμένω φύλλο πορείας και πάω στο βουνό.

Η ζωή πιά στο σπίτι είναι ανυπόφορη. Όλο εκνευρισμός, όλο καυγάδες.

-Θάρθω μαζί σου, του λέει. Θέλω να δώ, να μάθω, αν μπορώ, πούν' η αλήθεια. Ποιός πολεμάει πραγματικά. Κι' αν πολεμάει κανείς τον εχθρό, να πολεμήσω μαζί του.

Την άλλη μέρα, βγάζουν κρυφά άδειες γάμου. Παντρεύονται, μη πάει και σκοτωθεί, νάχει τουλάχιστον την ελευθερία της από το σπίτι. Είναι ακόμα ανήλικη. Θα

φύγει πρώτα αυτός και μετά θα της στείλει φύλλο πορείας, να φύγει κι' αυτή για να τον συναντήσει.

B.(σελ. 45)

Ιδέες, χρώματα.

Στην Ασφάλεια το 1948, κάλεσαν τη νέα γυναίκα για μια πληροφορία. Πείστηκαν πως ήταν άσχετη με το πρόσωπο που την ρωτούσαν, μα δεν είχε σημασία. Μιά και μπήκε, ευκαιρία για μια ανάκριση. Να γίνει και ο σχετικός φάκελλος. Της δίνουν και ένα χαρτί να υπογράψει. Ετσι είναι, κάτι τελείως τυπικό. Να, μιά δήλωση ματανοίας. Μια αποκήρυξη, κάτι τέτοιο, μια και ήταν στο ΕΑΜ.

Να έτσι δα, της ζήτησαν σε μια μόνο υπογραφή, ν' αδειάσει, ότι γλύτωσε, αυτό το αίμα που τυχαία μέσα από τόσους αγώνες και κινδύνους έσωσε, να τ' αφήσει εκεί δα, στην κόλλα το χαρτί. Απλά και χωρίς πολλή σκέψη. Να μπει ο φάκελλός της στα ράφια με τους αποχρωματισμένους. Μαζί με τους άλλους, τους ίδιους μ' αυτή.

-Να, κοίτα ολόκληρο δωμάτιο με ράφια με φακέλλους. Μη σκέπτεσαι πολύ. Όλοι αυτοί κάναν λάθος. Παραπλανήθηκαν.

Η αφαιμάξη έγινε έτσι απλά. Συνηθισμένη δουλειά. Βγήκε στο δρόμο τρεκλίζοντας από την εξάντληση πούνοιωθε.

Κι' εκεί στάθηκε για λίγο, στη γωνία της Στουρνάρα και Μπουμπουλίνας που ήταν τα γραφεία της Ασφάλειας.

Στουρνάρα και Μπουμπουλίνας! Εκεί είχε δώσει το πρώτο δέμα με το ψωμί της στους Αγγλους αιχμαλώτους του Πολυτεχνείου.

Στην οδό Μπουμπουλίας, κάθε απόγευμα, στις μαύρες μέρες του '41, η μικρούλα μαθήτριά γινόταν μεγάλη κι' αυτή Μπουμπουλίνα, γιατί έτσι είχε μάθει από το σπίτι της και το σχολείο της. Και τώρα εκεί δα στέκεται ντροπιασμένη, με σκυμένο το κεφάλι μη κι' αντικρύσει τα καθαρά παιδικά της μάτια. Μη και δει τις φίλες της, τ' αγόρι που τη θαύμαζε, το πρώτο εφηβικό σκίρτημα του έρωτα που κι' αυτό ήταν ανάμικτο με τον αγώνα. Μη κι' ακούσει τη φωνή της που της φώναζε, και του πατέρα της μαζί:

-Ντροπή! Ντροπή σου! Γιατί μας πρόδωσες;

Και το δαχτυλίδι; Το δαχτυλίδι του παππού; Η σφραγίδα του καπετάν' Γιώργη Καλλέργη του οπλαρχηγού; Τόχει κληρονομιά. Να το τιμήσει. Τόνοιωσε βαρύ στο δάχτυλό της. Δεν έχει πιά δύναμη να το σηκώσει. Προς τί άλλωστε;

Πήρε ένα ταξί, πήγε σπίτι της, τόβγαλε και τόβαλε μέσα στο κουτί με τα κοσμήματα πούχαν απομείνει από την Κατοχή, κι' ότι καινούργιο είχε φτιάξει εν τω μεταξύ. Διάλεξε ένα άλλο δαχτυλίδι να βάλει στο δάχτυλό της να μη βλέπη το κενό. Ενα κίτρινο τοπάζι. Στις ανταύγειές του τις κίτρινες, φιλτραριζόταν το μίσος της όλο, για ποιούς;

Μίσος γι' αυτούς τους «εθνικόφρονες», τους μαυραγορίτες, τους αδιάφορους που κάτσαν ήσυχα και δεν κάναν ποτέ τίποτα; Πάντα κοίταζαν μόνο τη δουλειά τους, το σπίτι τους, τα συμφέροντά τους.

Μίσος γι' αυτούς τους πουλημένους που κατηλεύονταν την «εθνικοφροσύνη» και θησαύριζαν;

Μίσος για τους δικούς της; Ποιούς μα το ναι; Μπήκε αγνή με όλο τον νεανικό ενθουσιασμό στον αγώνα, δε νοιάστηκε να φυλαχτεί. Τους ζήτησε, μιάς και πίστευαν στην ισότητα να την βάλουν και στο κόμμα. Δεν την βάλαν όμως ποτέ. Ήταν η κόρη του αντιδραστικού, δεν της είχαν εμπιστοσύνη. Να κουβαλάει μέσα πό γερμανικά φυλάκια οπλισμό, παράνομο τύπο, προκυρήξεις, της είχαν εμπιστοσύνη. Να την κάνουν όμως μέλος ποτέ. Άλλωστε αυτή δεν πείνασε ποτέ της, πως θα τους καταλάβαινε; Και οι αρχηγοί σας πεινάνε; Δεν μένουν σε παλάτια και δεν τρώνε χαβιάρια; τους ρώτησε μια μέρα. Γιατί αγωνίζονται τότε; Γιατί τους εμπιστεύεστε και μάλιστα τυφλά; Χωρίς δική σας βούληση ενεργείτε, και μόνο λόγια. Οι αποφάσεις από τη βάση βγαίνουν. Και φτάσαμε εδώ, χωρίς ακόμα να ξέρουμε καλά- καλά πώς και γιατί. Από νικητές βγήκαμε νικημένοι.

Πριν λίγους μήνες στο Παρίσι, ένα βράδυ σ'ένα γιοφύρι του Σηκουάνα, το ίδιο παράπονο κουβέντιαζε μ'ένα φυγάδα (της χούντας). Τί να γίνει; Την Ελλάδα την ανταλλάξανε οι μεγάλοι με την ... Κίνα φαίνεται. Αυτά έχει ο αγώνας. Ποιός αγώνας δηλαδή; Νάσαι εσύ εδώ χωρίς πατρίδα, χωρίς οικογένεια, νάναι ο πατέρας μου σκοτωμένος, το σπίτι μου γκρεμισμένο και θέλεις να νοιώθω περήφανη γιατί θυσιαστήκαμε για την ... Κίνα; Πολεμήσαμε τους Ιταλούς και τους Γερμανούς για τους Συμμάχους. Μας κάψαν τα χωριά, μας σκότωσαν. Και πούναι το μπράβο, το ευχαριστώ; Τώρα ποιός θα μας πεί κι' εμάς ξανά μπράβο; Οι Κινέζοι; Γιατί η Ελλάδα μόνο να δίνει; Που βλέπεις την ισότητα ταλαιπωρημένη Ελληνα αγωνιστή;

Κι' όμως το μίσος τόνοιωθε μόνο για τον εαυτό της που δεν βρήκε τη δύναμη να σταθεί όρθια απέναντι στο πληρωμένο ανθρωπάκι που της έδωσε το στυλό να υπογράψει.

Οτι κι' αν ήμουν, όπως κι' αν σκέπτομαι, είμαι εγώ η Ελληνίδα, ο άνθρωπος.
-Είσαι εξουσία. Κάνε ότι θές έπρεπε να πεί.

Μα λύγισε. Δεν κράτησε. Ο πατέρας της όμως χάθηκε βασανισμένος μα ορθός. Πιστός στις ιδέες του . Άνθρωπος. Έλληνας. Δημοκράτης.